

Тормахова Анастасія Миколаївна
кандидат філософських наук, доцент кафедри
етики, естетики та культурології Київського
національного університету ім. Тараса Шевченка
tormakhova@ukr.net

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ТРАНСКУЛЬТУРАЦІЯ У МУЗИЧНІЙ КУЛЬТУРІ ХХ-ХХІ СТ.

Мета дослідження полягає в аналізі впливу глобалізації на специфіку розвитку музичної культури ХХ-ХХІ століть та виокремленні в ній проявів транскультурації, що виступає перспективною парадигмою, спрямованою на взаємодію культур. **Методологія** дослідження пов'язана з застосуванням культурологічного та аналітичного методів. Даний підхід дає змогу розкрити специфіку глобалізації та здійснити аналіз головних чинників, що характеризують музичну культуру сьогодення. **Наукова новизна** полягає у тому, що вперше здійснюється спроба розкрити основні риси транскультурації в межах музичного мистецтва у вітчизняній культурологічній думці. Наголошується, що підхід, заснований на прагненні до транскультурації, а не глобалізації, є перспективним для розвитку музичної культури та практичним втіленням парадигми, що відстоює рівність культур. **Висновки.** Незважаючи на те, що розвиток глобалізації призводить до уніфікації музичної мови та створення тенденції приведення культури до певного "стандарту", який буде розвиватись в межах естрадної музики, виникає парадигма, спрямована на пошук взаємодії культур – транскультуралізм. Відповідно, в її межах виникають умови для появи явищ одиничного, а не загального ґатунку. Їх неординарність та відмінність від встановленого "стандарту" привертає увагу етнічно забарвленою своєрідністю, поєднаною з певними нормами обраного стильового напрямку.

Ключові слова: глобалізація, транскультурація, музична культура, етнічна музика.

Тормахова Анастасія Николаевна, кандидат философских наук, доцент кафедры этики, эстетики и культурологии Киевского национального университета им. Тараса Шевченко

Глобализация и транскультурация в музыкальной культуре ХХ-ХХІ вв.

Цель исследования заключается в анализе влияния глобализации на специфику развития музыкальной культуры ХХ-ХХІ века и выделении в ней проявлений транскультурации, которая является перспективной парадигмой, направленной на взаимодействие культур. **Методология** исследования связана с использованием культурологического и аналитического методов. Данный подход позволяет раскрыть специфику глобализации и провести анализ основных факторов, характеризующих музыкальную культуру современности. **Научная новизна** заключается в том, что впервые осуществляется попытка раскрыть основные черты транскультурации в пределах музыкального искусства в отечественной культурологической мысли. Отмечается, что подход, основанный на стремлении к транскультурации, а не глобализации, является перспективным для развития музыкальной культуры и является практическим воплощением парадигмы, отстаивающей равенство культур. **Выводы.** Несмотря на то, что развитие глобализации приводит к унификации музыкального языка и создания тенденции приведения культуры к определенному "стандарту", который будет развиваться в рамках эстрадной музыки, возникает парадигма, направленная на поиск взаимодействия культур – транскультуралізм. Соответственно, в ее пределах возникают условия для появления феноменов единичного, а не общего порядка. Их неординарность и отличие от установленного "стандарта" привлекает внимание этническим своеобразием, совмещенным с определенными нормами избранного стилевого направления.

Ключевые слова: глобализация, транскультурация, музыкальная культура, этническая музыка.

Tormakhova Anastasiya, Ph.D., Assistant Professor of Ethics, Aesthetics, and Culture Department, Taras Shevchenko National University, Kiev

Globalization and transculturation in musical culture of the XX-XXI centuries

The purpose of the article is to analyze the impact of globalization on the specifics of the development of the musical culture of the XX-XXI centuries and to highlight the manifestations of transculturalism, which is a promising paradigm, aimed at the interaction of cultures. The research **methodology** is connected with the use of cultural and analytical methods. This approach allows us to reveal the specifics of globalization and to analyze the main factors characterizing the musical culture of our time. The **scientific novelty** consists in explaining the essential features of transculturalism in the musical art in the domestic scientific thought. It is noted that the approach based not on globalization, but on the transculturalism, is perspective for the development of musical culture. The practical embodiment of the transcultural paradigm is advocates equality of cultures. **Conclusions.** Development of globalization leads to the unification of the musical language and the creation of a tendency to bring culture to a particular "standard" which will develop in the framework of pop music. But a paradigm aimed at the search for interaction between cultures – transculturalism is emerging. Accordingly, within it, conditions arise for the appearance of phenomena of a single, rather than general, order. Their eccentricity and the difference from the established "standard" attract attention to ethnic originality, combined with certain norms of the chosen style direction.

Key words: globalization, transcultural, musical culture, ethnic music.

Актуальність дослідження. Розвиток сучасної культури відбувається під впливом процесу глобалізації, яка зумовлює зміну звичних орієнтацій життя суспільства. Виникає докорінна модифікація усіх сфер людського існування. Наявною є тенденція до створення однополярного світу, глобального світового простору, в рамках якого стираються грані національних та етнічних культур. Проте в межах

глобалізації відбуваються різноспрямовані процеси – виникає єдина світова культура, що підживлюється суспільством масового споживання, але, одночасно в її межах відомі явища культурного діалогу, транскультурації. Аналіз проявів транскультурації в музичному мистецтві ХХ-ХХІ століття є завданням, що сприятиме визначенню глибинних рис культури сьогодення та її впливу на мистецькі практики.

Питання, пов'язані з висвітленням специфіки глобалізації в музиці, окреслюються в працях таких сучасних дослідників, як Т. Кузуб. Мультикультуралізм досліджується в розробках російського автора М. Глостанової. Транскультуралізм та мультикультуралізм як форми культурного діалогу представлені в роботі О. Курбачевої. Діалог у музичній комунікації як феномен культури в контексті філософсько-культурологічної парадигми досліджується в праці В. Калицького. В роботі К. Шарова висвітлюються аспекти музики постмодерну в умовах глобального світу. Різноманітними є підходи до аналізу мультикультуралізму в працях закордонних авторів, таких як Л. Тан, М. Бауманн, що прагнуть виокремити специфіку його проявів в музичній культурі та здійснюють виокремити практичні виміри реалізації даної парадигми.

Мета дослідження полягає у аналізі впливу глобалізації на специфіку розвитку музичної культури ХХ-ХХІ століття та виокремленні в ній проявів транскультурації, що виступає перспективною парадигмою, спрямованою на взаємодію культур.

Виклад основного матеріалу. Одним з питань, якими займається практичний напрямок сучасної культурологічної думки – це аналіз різних мистецьких явищ, пов'язаних з прагненням відшукати взаємозв'язок між їх появою та культурними процесами, які пронизують усі сфери людської життєдіяльності. Музична культура була і залишається надзвичайно важливою частиною суспільного розвитку. Її становлення обумовлено не тільки певними творчими феноменами, а цілою системою взаємопов'язаних чинників соціокультурного походження. Так становлення жанру опери в добу Відродження було пов'язано з прагненням відродити ідеали античної доби, відтворити грецьку трагедію. Проте надзвичайно бурхливого розвитку вона здобуває після виникнення культурних інституцій, які здійснювали підготовку кадрів у музичному мистецтві – консерваторії, а згодом й академії, а також тих закладів, в яких здійснювалась її демонстрація не для вузького кола італійської еліти, а для більш широкого загалу – оперних театрів. Так ми можемо пересвідчитися у тому, що наявності єдиної теоретичної парадигми чи філософської концепції недостатньо для практичної реалізації поставленої мети, але лише за рахунок взаємодії економічних, освітніх, культурних, ідеологічних та інших чинників.

Якщо розглянути процеси, які відбуваються в музичній культурі ХХІ століття, то наявною є надзвичайна строкатість існуючих стильових напрямків, які, проте не лише співіснують в одну історико-культурну добу, але й мають потенцію до взаємодії, породжуючи низку явищ синтетичного характеру. Аналіз феноменів, які представлені в музичній культурі сучасності, уявляється продуктивним матеріалом для дослідження, адже може наочно продемонструвати вплив різних аспектів культурного простору. Необхідність звернення до даної проблематики в рамках культурологічного дискурсу відмічається таким автором як І. Кузуб, що наголошує на можливості казати про музику як "цивілізаційну систему": "Цілісний аналіз сучасної музичної культури в її зіставленні і її зв'язках із загальними соціокультурними процесами є, на наш погляд, одним з головних пріоритетів культурології. Взаємодія різних музичних культур, медійність сучасної культури, технізація музики, складні взаємодії музичних текстів різного походження дозволяють осмислювати музику як цілісну цивілізаційну систему, що входить в світову музичну культуру" [2, 79].

Звернувшись до певних музичних феноменів, можна підтвердити можливість розгляду музики як цивілізаційної системи. Насамперед мається на увазі здатність формувати явища, які наочно демонструють діалог окремих культур. Для культурного простору на межі ХХ-ХХІ століть притаманне яскраво виражене прагнення стерти етнічно-культурні відмінності в рамках єдиного глобалізаційно забарвленого майбутнього. Не обходить стороною цей процес і музичну культуру, де відбуваються докорінні зміни у всіх напрямках – композиторському мисленні, механізмі створення та поширення творів, їх функціонування та відтворення. "Процеси глобалізації в музичній культурі ХХ ст., потужний інформаційно-технічний стрибок у розвитку музики зумовили великі зміни на рівні механізмів пізнання музики у всіх її проявах. Цей процес характерний для різних сфер духовної діяльності людини в ХХ ст.... Глобальне розширення свідомості в ХХ ст. в певній мірі призводить до кризи композиторського мислення, яка виражається в глобальному переосмисленні мелодійних основ музики, національних традицій творчості, звичних класичних норм тематичного і ладотонального розвитку" [2, 82].

Однією з форм функціонування естрадної культури є хіт – пісня, написана за визначеними "схваленими" стандартами, які обумовлюють тривалість її звучання, приблизну тематику, типові гармонічні схеми, специфіку аранжування, принаде темброво-вокальне вирішення, візуальне оформлення. Достатньо яскраво подібна характеристика музичної естрадної культури проявляється у піснях, які висувуються для участі у різноманітних конкурсах, проектах, концертах, здобувають значної ротації у засобах масової інформації. Ця музика, її просування в контексті культури здійснюється як за рахунок цілеспрямованої діяльності зацікавлених осіб, як було з організацією пісенного конкурсу "Євробачення", метою якого було створення спільного телерадіомовлення в країнах Європи, так і внаслідок специфіки сучасного досить пасивного слухання та сприйняття. "Слухання "космополітичної" музики не стільки провокується зацікавленими особами, які її виробляють і розповсюджують, скільки здійсню-

ється само собою, спонтанно, завдяки імманентним властивостям цієї музики. Пасивність слуху і смаку, яка при цьому виховується, безболісно включається в систему всієї глобальної культурної індустрії в цілому, а отже, в систему прогресуючої уніфікації ("гомогенізування") особистостей і спільнот, модифікування мислення" [5, 19].

Якщо казати про специфіку творів глобальної поп-культури, то їх формування може бути зумовленим певними вимогами, що можуть мати як невербалізовану форму, так і бути чітко прописані у правилах участі, як, наприклад, у вокальному конкурсі "Євробачення". Проте внаслідок того, що ці стандартизовані твори мають надзвичайну подібність, адже нерідко їх пишуть одні й ті ж самі композитори, чиї пісні представляють вокалісти з різних країн-учасників конкурсу, незалежно від їх національної приналежності, вони є яскравим прикладом глобалізаційно забарвленого продукту, який і користується попитом різнонаціональної публіки. Якщо звернутись до історії розвитку конкурсу "Євробачення", практично кожного року наявні виступи, які мають етнічно забарвлений характер, як правило у країн Балканського півострова – Болгарія, Боснія та Герцеговина, Греція, Македонія, Румунія, Сербія, Чорногорія. Те, що ці пісні дуже зрідка займають першу позицію у рейтингу голосів, є чинником, який демонструє дію глобалізаційності в естрадній музичній культурі.

Стосовно можливості казати про глобалізаційність саме в естрадній, а не академічній музиці, зазначав сучасний дослідник К. Шаров. Він переконаний, що якщо аналізувати академічну музику в контексті культури ХХ століття, то виявляється, що її ускладнення та відрив від національного фольклорного начала буде зумовлюватись прагненням заперечити мас-культ, проте рис глобалізаційності в ній не буде. "Слід пам'ятати, що глобальна музична культура – це, в основному, мас-культура, яка з неминучістю призводить як до зниження рівня творчості, так і рівня сприйняття музики. Якщо модерністська музика втрачає свій зв'язок з національними проектами в силу дераціоналізації і ускладнення (багато у чому, щоб протистояти "повстанню мас"), то сучасна глобальна музика стає позанаціональною, як правило, в результаті граничного спрощення" [5, 10]. Умовна "подібність" авангардного мистецтва скоріше є результатом уникнення надмірної легкості музичного цілого.

Ідея діалогу як основи існування та розвитку культури наголошувалась ще видатним філософом М. Бахтіним, який вказував на те, що за рахунок взаємодії на рівні культур, спілкуванню, можлива індивідуальна суб'єктивна комунікація. Експлікацію ідей Бахтіна стосовно розвитку музичної культури здійснює В. Калицький, який відзначає відсутність можливості казати про діалог в умовах глобалізації. "Якщо спродувати дану ідею на історичний процес ХХ століття, в якому всі сформовані попередніми століттями принципи діалогіки органічно поєднуються і формують концепцію діалогу як загальну парадигму гуманітарного мислення, то нам залишається констатувати факт нездійснення цього положення в силу різних причин, але, перш за все, історичних (світові війни і глобалізація, що вбиває будь-яку індивідуальність, без якої діалог немислимий)" [1, 11]. Попри те, що дана позиція є достатньо обґрунтованою та такою, що має прикладів своєї дієвості, а однією з провідних тенденцій, яка визначає сучасну культуру є глобалізація, але попри це прагнення до створення уніфікованої культури, виникає й зворотній процес, який призводить до того, що замість стирання межі різних етнічних проявів у мистецтві, виникає їх синтез. Ця взаємодія характеризується не домінуванням якоїсь одної, а співіснуванням, діалогом між культурно-мистецькими проявами.

К. Шаров підкреслює інтерес до етнічного начала, який хоча й розрахований на більш вузьку аудиторію, проте за умов просування засобами масової інформації здатний охоплювати більш широкий загал. "В умовах глобальної музичної культури етніка сприймається як реакція на глобалізацію, що відроджує в багатьох окремих регіонах інтерес до етнічних і – через це – до національних особливостей. Завдяки все більш зростаючому неприйняттю глобальної культури і посиленню націоналістичних тенденцій в сучасному світі етніка з кожним роком стає все більш і більш популярною" [5, 20]. Варто наголосити, що процес взаємозв'язку між історичним розвитком та культурою є перманентним та таким, який можна наочно продемонструвати. Взаємозв'язки між різними культурно-мистецькими явищами зумовлені тим, що в "один і той же історичний час відбувається безліч подій і всі вони найтіснішим чином взаємопов'язані між собою" [1, 16]. Якщо звернутись до сучасної музичної практики, то можна відмітити особливо яскраво виражений синтез різних етнічних рис в продукті, який створюється в культурі США. Саме для цієї країни, яка поєднує в собі багатонаціональне населення, наявні зразки стилів, напрямків та окремих виконавців, які синтезують досягнення різних рівнів.

М. Глостанова відмічає можливість казати про мультикультуралізм в рамках різних аспектів культури США, що можна екстраполювати і на музичне мистецтво. Витоки цього явища пов'язані з рядом чинників: "Мультикультуралізм в США унікальний з ряду причин, зокрема завдяки особливому ставленню американської культури до проблеми регіональної, етнічної, расової ідентифікації, через більш загострене, ніж в інших культурах протистояння між міцною прагматичною, раціональною в основі національною ідеологією та соціо-культурною реальністю країни-експерименту" [4, 10]. Проте існує ряд заперечень щодо можливості казати про дієвість мультикультуралізму, який зазвичай ґрунтується на культурній практиці, спрямованій на збереження і розвиток культурних відмінностей в світі. Натомість висувається практика встановлення транскультурації. Цей термін частіше використовується західними дослідниками та поступово входить в науковий дискурс пострадянського простору. О. Курбачева відмічає перспективи транскультурації, яка є набагато більшою ніж діалог культур, а скоріше

взаємодією, що наголошує на нових перспективах розвитку світового цілого. "Якщо перспектива процесу транскультурації – це формування нової транзитивної культури, концентруючи інакшість, відкритість, консолідацію різних культурних образів непопулярних культур, дискредитованих в колоніальному дискурсі політики європоцентризму, то установка на транскультурацію як на нову епістему налаштовує нас на критичний космополітизм, котрий переборює ідеалізований образ універсальної культури, націлений на формування плюріверсальності і гідного способу інакшості" [3, 54]. В рамках сучасної музичної освіти в США пропонуються новітні підходи до навчання, які спрямовані на втілення мультикультурної демократичної ідеї. В своїй праці "Towards a Transcultural Theory of Democracy for Instrumental Music Education" Леонард Тан пропонує методику, яку можна задіяти в освітньому процесі, що спиралася б на досягнення східної та західної філософії. "Дана робота спрямована на вирішення складних питань у сфері інструментальної музичної освіти відносно демократії, що доповнює філософію музичної освіти та слугує першим кроком на шляху до транскультурної філософії музичної освіти, яка стосується взаємопов'язаності світу, в якому ми живемо" [7, 61].

Відповідно можна казати про існуючі в музичній культурі явища, що мають ознаки транскультуралізму. Так в американській поп-музиці наявні різноманітні приклади прагнення з'єднати хіти, створені в рамках "голівудських" стандартів з етнічною музикою, наприклад африканською. В останні роки завдяки розважальним проектам стають відомими різні виконавці. Досить часто їх подальша діяльність пов'язана з виконанням кавер-версій хітів. Співак нігерійського походження Алекс Бойє (Alex Boye), який народився у Лондоні, а в 2012 році став громадянином США, в своїй творчості демонструє підхід, пов'язаний з інтерпретацією відомих хітів, в які він додає традиційне етнічне звучання африканської музики. Його творчий шлях був досить неоднозначним, в якому був спів у мормонському Табернальному хорі, участь у бойз бенді "Awesome" в 90-х роках, яка принесла спільні виступи з такими зірками поп-сцени, як Брайан Адамс, Джордж Майкл, Ванілла Айс, Джей-Зі, Міссі Еліот, гуртами Ен Сінк та Бекстрит Бойз. Після виходу з гурту, Алекс Бойє в рамках місії церкви переїжджає до Солт Лейк Сіті (штат Юта), де починає сольну кар'єру. Подальша діяльність пов'язана зі створенням найкращої африканізованої кавер-версії пісні "Let It Go" з мультиплікаційного фільму "Frozen", яку він виконав з дитячим хором "One Voice Children's Choir", що здобула звання найкращої за 2014 рік на YouTube. Він бере участь в шоу "America's Got Talent" з гуртом "Changing Lanes Experience", виступає з відомими хоровими колективами, демонструючи власний підхід, який є прикладом реалізації на практиці принципу мультикультуралізму. Подібне поєднання поп-музики зі звучанням етнічного вокалу, традиційних ударних інструментів, хорового співу, притаманного різним народам Африки створює не лише цікавий синтез, що має значний мистецький потенціал, але й одночасно виконує важливу культурно-інтеграційну функцію, доводячи правомірність інтересу до етнічних культур та їх садку.

Сучасний американський автор Макс Бауманн зазначає про те, що можливі діаметрально протилежні способи взаємодії різного музичного матеріалу, який має культурно-етнічне забарвлення. "Розділення, синкретизм і трансформація – це музичні моделі поведінки, які можуть існувати одночасно всередині однієї культури або однієї людини. Рівень майстерності музикантів включає їх особливу і багатокультурну поведінку" [6]. Відповідно, саме підхід, який заснований на прагненні до мультикультуралізму, а не глобалізації має значну перспективу у розвитку музичної культури та є практичним втіленням парадигми, що відстоює рівність культур.

Висновки. Незважаючи на те, що розвиток глобалізації призводить до уніфікації музичної мови та створення тенденції до приведення культури до певного "стандарту", який буде розвиватись в межах естрадної музики, виникає парадигма, спрямована на пошук взаємодії культур – транскультуралізм. Відповідно, в її межах виникають умови для появи явищ одиничного, а не загального ґатунку. Їх неординарність та відмінність від встановленого "стандарту" привертає увагу, приваблюючи етнічно забарвленою своєрідністю, поєднаною з певними нормами обраного стилізового напрямку.

Література

1. Калицкий В.В. Диалог в музыкальной коммуникации как феномен культуры (философско-культурологический анализ). Автореф. канд. филос. наук. 24.00.01 – Теория и история культуры. – Государственный университет управления. – М., 2014. – 27 с.
2. Кузуб Т. И. Процессы глобализации в современной музыкальной культуре / Т.И. Кузуб // Известия Уральского государственного университета. Сер. 2, Гуманитарные науки. – 2006. – N 47, вып. 12. – С. 77-84.
3. Курбачева О. В. Транскультурация и мультикультурализм: перспективы и вызовы межкультурного диалога / О.В. Курбачева // Философия и социальные науки. – 2015. – № 3. – С. 51-54
4. Тлостанова М.В. Проблема мультикультурализма и литература США конца XX века. – М., ИМЛИ РАН, "Наследие", 2000. – 400 с.
5. Шаров К.С. Музыка постмодерна и глобальный мир / Шаров Константин Сергеевич // Ценности и смыслы. – 2011. – №6 (15). – С.6-23.
6. Baumann M.P. The Charango as Transcultural Icon of Andean Music / Max Peter Baumann // Revista Transcultural de Música. – #8 (2004). – Retrieved from: <http://www.redalyc.org/html/822/82200806/>.
7. Tan L. Towards a Transcultural Theory of Democracy for Instrumental Music Education/ Leonard Tan // Philosophy of Music Education Review. – Volume 22, Number 1, Spring 2014. – P. 61-77.
8. Черниш М. Проблемне поле трансформацій сучасної культури в нових цивілізаційних умовах. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2014. № 4. К.: Міленіум. С.42-45

References

1. Kalitsky, V.V. (2014). Dialogue in musical communication as a phenomenon of culture (philosophical and cultural analysis). Extended abstract of candidate's thesis. Moscow: State University of Management [in Russian].
2. Kuzub, T. I. (2006). The processes of globalization in contemporary musical culture, News of the Ural State University. Ser. 2, The humanities (N 47, issue 12), (pp. 77-84) [in Russian].
3. Kurbacheva, O. V. (2015). Transculturation and Multiculturalism: Prospects and Challenges of Intercultural Dialogue, Philosophy and Social Sciences (No. 3), (pp. 51-54) [in Russian].
4. Tlostanova, M.V. (2000). The problem of multiculturalism and US literature of the late XX century. Moscow: IMLI RAS, "Heritage" [in Russian].
5. Sharov, K.S. (2011). Music of postmodern and the global world, Values and Meanings (№6 (15)), (pp.6-23) [in Russian].
6. Baumann, M.P. (2004). The Charango as Transcultural Icon of Andean Music, Revista Transcultural de Música. (# 8). Retrieved from: <http://www.redalyc.org/html/822/82200806/> [in English].
7. Tan, L. (2014). Towards a Transcultural Theory of Democracy for Instrumental Music Education, Philosophy of Music Education Review (Volume 22, Number 1), (pp. 61-77) [in English].
8. Chernysh, M. (2014). Problematic field of transformations of modern culture in the new civilization conditions. Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv Kyiv: Millennium. 4, 42-45 [in Ukraine].

Стаття надійшла до редакції 06.02.2018 р.

УДК 004.946+371+378

Трач Юлія Василівна
кандидат педагогічних наук, доцент
Київського національного університету
культури і мистецтв
0411@ukr.net

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ІДЕНТИЧНОСТІ У ВІРТУАЛЬНИХ СПІЛЬНОТАХ

Мета статті – узагальнення теоретичних напрацювань щодо вивчення ідентичності як ознаки групової структури у віртуальних спільнотах. **Методологія** ґрунтується на підході, виробленому в межах постпозитивізму, метою якого є створення тактики дослідження розвитку технічних об'єктів, що дає змогу вивчати механізми процесу розвитку технології як результату взаємодії соціальних груп. **Наукова новизна** полягає в узагальненні зарубіжних наукових розробок з проблем ідентичності в інтернет-просторі. **Висновки.** Незважаючи на наявність наукових розробок з проблеми ідентичності в інтернеті, в цілому доводиться визнати нерозроблення цього питання. Це зумовлено термінологічно невизначеністю поняття мережевої ідентичності, а також формуванням двох напрямів, котрі намагаються відстояти протилежні тези про злиття і розщеплення ідентичності у віртуальних спільнотах. Утім, вивчення процесів формування ідентичності необхідне як спосіб пошуку додаткової аргументації, яка підтверджує, що процеси диференціації в мережі мають не лише об'єктивний, а й суб'єктивний характер. Попри те, що домінуючі чинники сегментації віртуального простору лежать в площині об'єктивістської парадигми, без розуміння процесів формування ідентичності, віртуальні спільноти можуть розглядатися як абстрактні статистичні категорії.

Ключові слова: віртуальні спільноти, ідентичність, соціальні групи, комунікація.

Трач Юлия Васильевна, кандидат педагогических наук, доцент Киевского национального университета культуры и искусств

Теоретические аспекты изучения идентичности в виртуальных сообществах

Цель статьи – обобщение теоретических разработок по изучению идентичности как признака групповой структуры в виртуальных сообществах. **Методология** основывается на подходе, разработанном в рамках постпозитивизма, целью которого является создание тактики исследования развития технических объектов, что позволяет изучать механизмы процесса развития технологии как результата взаимодействия социальных групп. **Научная новизна** заключается в обобщении зарубежных научных разработок по проблемам идентичности в интернет-пространстве. **Выводы.** Несмотря на наличие научных разработок по проблеме идентичности в интернете, в целом приходится признать неразработанность этого вопроса. Это обусловлено терминологической неопределенностью понятия сетевой идентичности, а также формированием двух направлений, отстаивающих противоположные тезисы о слиянии и расщеплении идентичности в виртуальных сообществах. Впрочем, изучение процессов формирования идентичности необходимо как способ поиска дополнительной аргументации, которая подтверждает, что процессы дифференциации в сети имеют не только объективный, но и субъективный характер. Несмотря на то, что доминирующие факторы сегментации виртуального пространства лежат в плоскости объективистской парадигмы, без понимания процессов формирования идентичности, виртуальные сообщества могут рассматриваться как абстрактные статистические категории.

Ключевые слова: виртуальные сообщества, идентичность, социальные группы, коммуникация.